

Матеріали кооперативних з'їздів та відносин кооперативних установ із політичними партіями відображають значний спектр питань кооперативного життя. Доповіді, виступи, дискусії делегатів та постанови форумів представників кооперативних установ різних видів містять дані про організаційне та фінансове становище кооперації, кількісний склад кооперативів та їх союзів, взаємини з державними та самоврядними органами влади, громадськими організаціями, проблеми поширення кооперативної ідеології, масштаби охоплення населення кооперативною формою господарювання, та ін. Ці відомості зосереджені в ЦДІАК (ф.276, 937, 1335), Центральному державному історичному архіві України у м. Львові (ЦДАЛ) (ф.206, 302, 344, 348, 351). Центральному державному архіві громадських об'єднань України (ЦДАГОУ) (ф.6).

Численну групу опублікованих джерел становить *періодична преса* загалом і кооперативна, зокрема. Періодику Російської імперії представляють кооперативні видання: «Вестник кооперации», «Кооперативная жизнь», «Союз потребителей», «Хуторянин», «Сплотчина», «Муравейник-Комашня», «Українська кооперація», «Світова Зірниця». В період Другої Речі Посполитої, публікувалися кооперативні видання: «Господарсько-кооперативний часопис», «Кооперативна республіка», «Кооперативне молочарство», «Сільський господар», «Кредитова кооперація», «Український пасічник», «Кооперативна родина», «Волинська газета», «Зоря кращого», «Супряга», «Українська нива», «Волинське слово», «Нова скиба», «Рільник», «Спільна праця».

Отже, основними джерелами для дослідження волинської кооперації є документи і матеріали архівних установ. Кожна група історичних джерел має свої особливості, вимагає критичного осмислення. Лише комплексний їх розгляд й порівняльний аналіз дає змогу відтворити цілісну картину розвитку кооперативного руху на Волині.

ЕТНОГРАФІЧНІ КОЛЕКЦІЇ У МУЗЕЯХ ПОЛТАВЩИНИ

Л. І. Шаповал, к. і. н., доцент
ПНПУ імені В. Г. Корolenка, м. Полтава, Україна

Музеї відіграють важливу роль у розвитку культури й освіти України, які сьогодні переживають новий етап історичного розвитку. Закон України «Про музеї і музейну справу» (1995 р.)

за профілем музеї поділяє на: історичні, археологічні, краєзнавчі, природничі, мистецькі, етнографічні, технічні, галузеві, народні.

На основі ансамблів, пам'яток природи, історії, культури створені історико-культурні заповідники, музеї-заповідники, меморіальні музеї-садиби тамузеї народної архітектури і побуту (скансени) у Києві, Переяславі-Хмельницькому, Львові, Ужгороді, які багаті на етнографічні колекції. Термін «колекція» (латин. – збирання) – збірка предметів, які виявляють науковий, художній, історичний інтерес. Зазначимо, що зміст роботи музеїв визначається: науковим документуванням явищ природи і процесів розвитку суспільства; захистом культурної спадщини; науковими дослідженнями; формуванням світогляду громадян. Музеї здійснюють комплектування предметів відповідно колекцій, зокрема, етнографічних, створюючи тематичні експозиції, виставки.

На Полтавщині зареєстровано 27 державних та 2 народних музеї, де експонуються предмети побуту, житла, одягу: Полтавський краєзнавчий музей ім. Василя Кричевського, Диканський, Миргородський, Лубенський, Кременчуцький, Карлівський, Комсомольський, Хорольський краєзнавчі музеї, Музей авіації й космонавтики (м. Полтава), Чорнухинський музей Г. Сковороди, Літературно-меморіальний музей Мате Залки (сmt. Білики), Лохвицький краєзнавчий музей імені Г. Сковороди, Державний історико-культурний заповідник «Поле Полтавської битви», Полтавський художній музей, Державний музей-заповідник українського гончарства в Опішні, Полтавський літературно-меморіальний музей В. Короленка, Полтавські літературно-меморіальні музеї П. Мирного та І. Котляревського, Державний заповідник-музей М. В. Гоголя, Великосорочинський літературно-меморіальний музей М. Гоголя, Мануйлівський літературно-меморіальний музей О. М. Горького, Літературний музей родини Драгоманових (м. Гадяч), Меморіально-педагогічний музей А. Макаренка (м. Кременчук), Заповідник-музей А. Макаренка (с. Ковалівка, Полтавський р-н), Кобиляцький державний музей літератури і мистецтв, Державний літературно-меморіальний музей-садиба О. Гончара (Кобиляцький р-н, с. Суха), Кременчуцька міська художня галерея, Картинна галерея Н. Юзефович, народні музеї: Музей Рушника (с. Степне Полтавського р-ну), Музей весілля (с. В. Будища, Диканського р-ну). Найцінніші, великі етнографічні колекції містяться у Полтавському краєзнавчому музеї ім. В. Кричевського, Музеї Рушника (с. Степне Полтав-

ського р-ну), Музеї весілля (с. В. Будища, Диканського р-ну). Музеї-заповіднику українського гончарства в смт. Опішні Зіньківського р-ну.

У Полтавському краєзнавчому музеї ім. В. Кричевського 1891 року заснування, зберігаються цінні колекції писанок (100 штук) із музею К. М. Скаржинської (с. Круглик під Лубнами), вишитих рушників та сорочок, чоловічого та жіночого одягу XVIII–XIX століть, кераміки, які є етнологічною складовою краєзнавчого музею [1]. Музей весілля відкритий в 2008 р. на свято Покрови за 5 км від Диканьки. Тут експонується колекція весільного вбрання, печива, предмети побуту, інтер'єру полтавського житла, відвідувачі користуються ними по їх призначенню.

Ідея створення Музею весілля у с. В. Будища належить директору місцевого Будинку культури Трипільській Оксані Борисівні. Експонати музею різні: старовинні прикраси, вишиті рушники й сорочки, предмети хатнього інтер'єру. Родзинкою серед експонатів Музею є весільна сукня в якій у 1926 р. виходила заміж Олена Кравченко, велика скриня з посагом нареченої – 12 сорочками і 40 рушниками. Колекція Музею збиралася 5 років, яка поповнюється до сьогодні. Головною особливістю Музею весілля є можливість для відвідувача стати свідком чи учасником традиційного весільного обряду. Експозиція музею до дрібниць відтворює побут полтавського села столітньої давності: напої, страви, весільні пісні, танці, навчають як поводити себе наречені, їх батьки, свідки та гості на весіллі [2].

У сучасній музейній практиці поширення набули комплексно-ансамблі, тобто інтер'єри або їх фрагменти [8, с. 129]. Прикладом є Музей Рушника в с. Степне Полтавського району, заснований 2001 р. при сільській раді, директор Надія Бокач, яка особисто збрала місцеві вишиті рушники та рушники з 23 областей України. З 1 квітня 2009 р. Музей переноситься у приміщення сільського Будинку культури та змінює назву на Полтавський Районний Музей Рушника, якому у 2015 р. присвоюється посмертно ім'я засновниці – Надії Бокач. Сьогодні директором Полтавського Районного Музею Рушника є Яна Решітник, яка з гордістю й великим натхненням працює екскурсоводом та презентує відвідувачам музею колекцію 400 вишитих рушників та предметів хатнього начиння, одягу, які доповнюють експозицію Музею Рушника, що становить понад 600 експонатів, зібраних небайдужими людьми до української старовини, традиційної культури українців [3].

У 1986 р. заснований Музей гончарства в Опішні, на базі якого у 1989 р. за постановою Уряду України створено Музей-заповідник українського гончарства, який на сьогодні є унікальним центром збереження колекції гончарних виробів, дослідження та популяризації гончарного ремесла традиційного для нашого народу [4]. Керований Олесем Пошивайлом колектив музею об'єднав професіоналів різного віку і галузей господарства, народних майстрів, які сформували велику колекцію кераміки, предметів побуту, одягу, архівних документів, аудіовізуальних матеріалів. Отже, етнографічні колекції, які входять у тематичну експозицію підвищують джерельний рівень експозицій музеїв. Слід зазначити, що документуючи процеси та явища природи і суспільства, музеї зберігають, досліджують колекції музейних предметів, використовуючи їх в освітньо-виховних та пропагандистських заходах. Дослідження, які здійснюються на базі музейних колекцій відрізняють музей, як соціальний інститут від наукових закладів.

Список використаних джерел

1. Полтавський краєзнавчий [Текст]: сторінки історії та колекції : зб. наук. праць : До 100-річчя Полтавського краєзнавчого музею / Полтав. обл. упр. культ.; ред. Г. П. Білоус. – Полтава, 1991. – 152 с.
2. Скоряк А. Народний музей весілля у с. В. Будища [Текст] / А. Скоряк // Берегиня. – 2010. – № 4. – С. 76–78.
3. Шкоденко Л. Полтавський музей рушника. Подорож одного дня [Текст] / Л. Шкоденко // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2012. – № 12. – С. 11–12.
4. Кохан В. Де зберігаються скарби гончарські [Текст] / В. Кохан // Берегиня. – 2008. – № 3. – С. 73–76.

ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ 1917–1920 РОКІВ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ КООПЕРАЦІЇ ПОДІЛЛЯ

***В. П. Рекрут, к. і. н., секретар-референт
Національна спілка краєзнавців України, м. Київ, Україна***

У літописі боротьби українського народу за самостійність, територіальну цілісність і державність Українська революція 1917–1921 рр. займає почесне місце і залишається об'єктом